

Hva er familierådgiving?

Rolf Johansen

Familierådgivingsarbeidet er etterhvert blitt et meget stort arbeidsfelt innen kirkens arbeide. Vi har utover landet fått en rekke kontorer der det drives et utmerket arbeide av fagfolk fra forskjellige områder.

Etter hvert er stadig flere av våre medlemmer ansatt ved slike kontorer, dette ikke minst etter at sosionomutdannelsen ble en del av utdannelsen. En av disse er Rolf Johansen, som er ansatt som kurator ved kontoret i Haugesund. Johansen var ferdig med utdannelsen ved Diakonhjemmet høsten 1969. I denne artikkelen tar han for seg familierådgivningskontorets arbeide.

FAMILIERADGIVNING VED KONTOR

Helt sentralt i familierådgivningen er samspillet mellom mennesker i sosiale grupper, hva enten det er mor-far-barn gruppen, kjernefamilien kontra øvrig familie eller en-person-familien. Av stor betydning er igjen hvilken større samfunnssammenheng disse grupper og mennesker befinner seg.

I familiebehandlingen er en opptatt av mennesket i dets vekselspill med miljøet, og endring av personligheten må søkes gjennom relasjonene, de mellom-menneskelige forhold. Kanskje er det dette forholdet som ofte blir «pasienten», mer enn en tilfeldig psykiatrisk pasient, som kanskje bare er bærer av en del symptomer fra en uhensiktsmessig sosial fungerende gruppe?

Tradisjonelt er f.eks. medisinen biologisk og individuelt orientert. Tankegangen er at det bak hver sykdom ligger det i individet én årsak, og årsak/virkning har lite med miljø og andre å gjøre! Selv om Freud var ekstremt biologisk opptatt, påviser han kanskje som den første i moderne medisin, hvor viktig relasjonene til andre eller til «objektene» er for behovtilfredsstillelse, sunnhet og vekst.

Familierådgivning ved kontor er av forebyggende karakter, og skal bl.a. hindre institusjons anbrin-

gelse og være mest mulig ambulerende, i nær-miljøet der skoen trykker. Arbeider en i en landsdel hvor den psykiatriske service er dårlig utbygd, vil en oppleve at det blir svært mye psykiatri.

HVORDAN ARBEIDER KONTORET?

Ingen kontorer blir godkjente hvis det ikke er ansatt sosionom på minst halvdagsstilling. Den metode som derfor benyttes mest innenfor dette arbeidet er case-work eller individuelt sosialt arbeid og sosialt gruppe-arbeid. Det er en problemløsende arbeidsprosess basert på en trygg og meningsfull kontakt mellom hjelpesøker og rådgiveren. Gjennom påvirkning innenfor denne ramme vil en forsøke å finne fram til mer hensiktsmessig familier og individuell fungering. Sosialarbeideren har sin egen metode, men henter stoff fra områder som psykologi, sosiologi, psykiatri osv. Imidlertid representerer de hjelpesøkende nesten alltid en psyko-terapeutisk utfordring, og det influerer vel på rådgiveren om å utvikle seg mer i denne retning.

Viktig blir imidlertid team-arbeidet hvor psykolog, psykiater, gynekolog, annen lege, jurist, prest og eventuell annen helsearbeider sitter. De fleste kontorer har noen av disse yrkesgrupper i sitt team. Familierådgivning er så komplisert at mye avhenger hvordan teamet er i stand til å arbeide sammen på problemet og har en dynamisk psyko-sosial forståelse.

Den engelske psykiater John Howells hevder at all psykoterapi må være familierterapi. En kan se på familien som en gruppe som søker etter likevekt på linje med den indre balanse individet til en hver tid søker å være i. Opplevelsen av ubalanse i gruppen eller i seg selv vil alltid få konsekvenser for relasjonene. Og da familieguppen er så varig og forpliktende, et miljø en fødes inn i, vil trussel her på grunn av dette og de sterke gjensidige følelsesmessige bånd virke sterkt hvis trusselen ikke kan elimineres og balansen igjen oppnås. Ofte ser en såkalte ring-virkninger, «den onde sirkel», fordi spenning ikke reduseres, men virker over tid.

LITT HISTORIKK

Familiebehandlingsprinsippet regnes som relativt nytt. Instituttet for seksualvitenskap startet denne virksomhet i Berlin i 1919. Ellers har litteraturen omkring emnet i alt vesentlig kommet fra USA, akkurat som sosialt arbeid fører. I Norge begynte Oslo Mentalhygieniske Forening poliklinisk arbeid i 1931 som må sies å være familierådgivning. Norsk Menighetsinstitutt opprettet et familierådgivningskontor i Oslo i 1958, men da hadde leger og prester på frivillig basis siden 1939 drevet dette arbeidet. Sosialdepartementet kom etter i 1959 med de første fylkeskommunale kontorer. Ensliges forening driver i dag to kontorer som er knyttet til Kirkens Familierådgivnings organisasjon.

i nær-miljøet andsdel hvor bygd, vil en ri.

ØRET?

det ikke er ing. Den me for dette ar osialt arbeid oblemløsende meningsfull ver. Gjen e vil en for ssig familiær eren har sin områder som llertid repre d en psyko r vel på råd retning.

vor psykolog, ist, prest og e fleste kon i sitt team. mye avhen eide sammen ro-sosial for

ls hevder at . En kan se etter likevekt et til en hver lanse i grup enser for re varig og for russel her på følelsesmes ikke kan eli te ser en så », fordi spen tid.

som relativt startet denne litteraturen fra USA, ak orge begynte nisk arbeid i vning. Norsk rådgivnings er og prester tte arbeidet. ed de første ening driver irkens Fami

TO TYPER KONTORER

Familierådgivning foregår ved fullt utbygde kontorer, såkalte sentrale helsestasjoner eller familievernekontorer og ved sekundærstasjoner som oftest er knyttet til et familievernkontor. Disse drives dels av bispedømmeråd og menigheter og delvis av fylker og kommuner. 14 av kirkens kontorer er godkjent som sentrale helsestasjoner. Det er nesten like mange ikke-kirkelige kontorer. Det er godkjent 10 sekundærkontorer, derav 8 kirkelige.

ORGANISASJON

Familierådgivningskontoret ligger under fylkeslegen. Sekundærkontoret er faglig knyttet til det fullt utbygde kontor, og har krav på veiledning derfra i vanskelige saker. Ellers er det helsedirektoratets kontor for psykiatri familierådgivningen sorterer under. Imidlertid venter forholdet mellom Kirkens Familierådgivning (KF) og Bispedømmerådet stadig på en beslutningsmessig avklaring. Spørsmålet ble aktualisert da KF's kontorer ønsket å gå inn i Norsk forening for familieplanlegging, mens enkelte bispedømmer sa nei. Blant annet må det juridisk/økonomiske utvalg i Kirkerådet uttale seg. Spørsmålet har mange sider, ikke minst faglige. Konklusjonen må vel her bli at organisasjonsmessig står de ulike kontorer svært forskjellig.

Ellers har KF lagt stor vekt på etterutdanning. Det er nå i gang et to-årig kurs for sosialarbeidere og andre med erfaring fra familierådgivning. Kurset er psykoterapeutisk orientert, og er ment å skulle være en familierapeututdannelse på universitetsnivå. Den første systematiske etterutdanning av familierådgivere må vel sies å ha startet i et kirkelig spor.

HVILKE BEHOV SKAL DEKKES?

Sosialdep. retningslinjer sier at familierådgivningskontorene er sosialmedisinske institusjoner med «den oppgave å undersøke og behandle enkeltpersoner, og miljøer hvor det foreligger tilpasningsvansker, konflikter eller sykdom som antas å ha sammenheng med familiesituasjonen». I praksis vil det si at kontoret har et vidt arbeidsspekter fra meklingsaker og abortsaker til familievansker og narkotikasaker. Videre er kontorene pålagt å drive forebyggende og opplysende arbeid. Dette gjøres på forskjellig vis ved kurser, konfirmantundervisning, foredrag, artikler, osv. Gruppearbeid er aktuelt, f.eks. for ugifte mødre, forlovede par, ettervernsgrupper.

VI GRATULERER

Diakon Petter Haugland, som fyller 60 år 11.mai.

Adr.: Sofienberggt. 56, Oslo 5.

Diakon Olav Svarstad, som fyller 50 år 27. mai.

Adr.: Kjelle off. skole, 1940 Bjørkelangen.

ØKONOMI

De fullt utbygde kontorer har i alt vesentlig sine inntekter av refusjoner fra trygdekantorene. Sekundærkontorene får opptil 75 % av utgiftene dekket over statsbudsjettet. Men bispedømmeråd, kommuner og frivillige midler må til.

NØYTRALITETSPRINSIPPET

Nøytralitetsprinsippet i sosialt arbeid er stort sett forlatt. En regner med at all behandling er påvirkning, og at denne ikke kan være verdinøytral. En annen ting er respekt for klienten. Det er viktig at en ikke glemmer at klienten har krav på å få hjelp ut i fra sin egen referanseramme. Statutene for de kirkelige kontorer sier da også dette. «Virksomheten ved familierådgivningskontorene bygger på de kristne verdinormer med respekt for individet og dets integritet. En tar sikte på å hjelpe klientene ut fra deres egne forutsetninger uansett sosial status, livsførsel, religiøs tro, eller politisk oppfatning».

For en kristen rådgiver kan det oppstå vanskelige situasjoner når en skal hjelpe ut fra klientens referanseramme. Det vil naturlig oppstå konflikt mellom lære og hva som for klienten står nærmest å gjennomføre. Det kan være på områder som abort og prevensjonsveiledning for unge og ugifte.

Familierådgivning er en utfordring til diakonarbeidere med god faglig skolering innenfor sosialt arbeid. Under supervisjon og etterutdanning er det god mulighet for å komme videre. Men mest av alt fordi kirken har ansvar for hjelp og støtte til familien og dens gjenreisning. Det er bare tilsynelatende at vårt moderne samfunn kan fungere uten livsfriske familiekjerner. Mennesket kan ikke frigjøres fra familiegruppen uten å bli rotløse og ensomme fordi ens styrke og identitet utvikles innenfor de varige relasjoner familien trygger. Endelig er det terapeutiske miljø ved et familierådgivningskontor en utfordring fordi det møter frustrerte mennesker, ikke først og fremst på sjanse for seksualdriften, men på sjenansen for religionsbehovet.

Det felt som er mest glemt er vel kanskje samfunnsarbeidet der en, arbeidende i lokalmiljøet, så lite har greid å gjøre seg gjeldende til tross for erfaring om mangel på fritidsmuligheter, osv. Her er det igjen en utfordring til kommende sosionomer som lærer mer om samfunnsarbeid enn det vi gjorde som bare for kort tid siden er utdannet fra Diakonhjemmet.

HOS KONGEN

Torsdag 13. april var diakon Jim Kleiven i audiens hos H. M. Kong Olav. Kleiven fikk sist sommer Kongens fortjenstmedalje, og fikk anledning til å takke for den.

Vi gratulerer Kleiven hjertelig med utmerkelsen.